

A Repository of Pushti Bhakti Margiya Granthas

શાસ્ત્રમગ્નત્વ મનોવાગ્દેહૈઃ કૃષ્ણઃ સેવ્યઃ

Home Acharyas ▾ Scriptures ▾ Misc. Scriptures ▾ Seva Sahitya ▾ Articles Vachanamruts Search Granth Subscribe Contact Us

Secret of Shree Kumbhandasji Vaarta and Public Haveli Seva nc

Amrut Vachanavali of PushtiBhakti Sampraday

અમૃતવચનાવલી

(૧/૬) શ્રીગુસાંઈજીએ શ્રીગોવર્ધનધરને પૂછ્યું કે “મહારાજ! કૃષ્ણદાસનો તો દેહ છૂટ્યો... હવે અમે કોને અધિકાર (ટ્રસ્ટીનું પદ) આપીને બગાડ કરીએ? તેથી આપ કહો તેને અધિકારી (ટ્રસ્ટી) બનાવીએ”. ત્યારે શ્રીગોવર્ધનનાથજીએ કહ્યું કે “અમે પણ કયા જીવનો બગાડ કરીએ? જે પણ અધિકાર સ્વીકારશે (ટ્રસ્ટી બનશે) તેનો બગાડ થશે! તેથી તમે એક કામ કરો કે અધિકારનો ઉપરણો હાથમાં લઈને બધાની સામે કહો કે જેને અધિકારી (ટ્રસ્ટી) થવું હોય તે ઉપરણો ઓઢે. ત્યારે જે આવીને કહે તેને (ટ્રસ્ટી પદ) આપો. જેનો બગાડ થવાનો હશે તે તેની મેળે જ (ટ્રસ્ટી થવા) આવશે!”.

(શ્રીનાથજી, ૮૪ વૈષ્ણવવાર્તા, કૃષ્ણદાસની વાર્તા)

(ખ) એક દિવસ એક વૈષ્ણવે કિશોરીબાઈને કાંઈક સામગ્રી આપી હતી. ત્યારે કિશોરીબાઈએ તેની સામગ્રી સિદ્ધ કરીને શ્રીઠાકોરજીને ભોગ સમર્પ્યો. તે દિવસે શ્રીઠાકોરજી આરોગવા પધાર્યા નહીં. ત્યારે કિશોરીબાઈ પોતાના મનમાં ખૂબજ ખેદ કરવા લાગી. ત્યારે

શ્રીઠાકોરજી બોલ્યા : “તેં મારા માટે સામગ્રી કેમ લીધી? તે અમે કેવી રીતે આરોગીએ?”

ભાવપ્રકાશ : આમાં એ જતાવ્યું કે પારકી, બીજાની સત્તા, સામગ્રી પોતાના શ્રીઠાકોરજીને આરોગાવવી નહીં. અને કોઈ પણ વસ્તુ વૈષ્ણવ પાસેથી લઈને શ્રીઠાકોરજીને વિનિયોગ ન કરાવવી. તે શ્રીઠાકોરજી અંગીકાર કરતા નથી.

(૨૫૨ વૈ.વાર્તા, કિશોરીબાઈ વા.પ્ર.૨)

(૨) જે કટોરી (ગિરવિ) મૂકીને સામગ્રી આવી તેનો તો ભોગ શ્રીઠાકોરજી પોતાના જ દ્રવ્યનો આરોગ્યા, તેથી તે ભોગ તો આપનો જ થયો. જે શ્રીઠાકોરજીનું (દેવ)દ્રવ્ય ખારો તે મારો(પુષ્ટિમાર્ગી) નહીં કહેવાય. અને મારો સેવક ભગવદ્દીય હશે તે દેવદ્રવ્ય ક્યારેય નહીં ખાય. જે (દેવદ્રવ્યનો પ્રસાદ) ખારો તે મહાપતિત થશે. તેથી તે (દેવદ્રવ્યના) પ્રસાદમાંથી ભોજન કરવાનો આપણો અધિકાર ન હતો તેથી તે ગાયોને ખવડાવ્યો અને શ્રીયમુનાજીમાં પધરાવ્યો”. આ સાંભડીને બધા વૈષ્ણવો ચુપ થઈ ગયા.

(મહાપ્રભુ શ્રીવલ્લભાચાર્ય : ઘરવાર્તા-૩).

Like 1.8K Share Follow

Recent Updates

Historic Debate in Pushtimarg

Charcha Sabha paksh grahan by Goswami Hariraiji - Sevaswarup ,Seva pradarshan , Sevaprayojan & Sevasthal in Pushtimarg. Watch these Videos

Public Seva NOT in Pushtimarg

Vedant Principles of Swaminarayan sect

Vedic Religion - Is it a Pagan

Are you a true Pushtimargiy:

(૩) ...શ્રીઆચાર્યજીને વૈષ્ણવે આવીને કહ્યું : “મહારાજ! શ્રીદ્વારકાનાથજી વૈભવ સહિત પધાર્યા છે...” ત્યારે શ્રીઆચાર્યજીએ કહ્યું : “ઠાકોરજીનો વૈભવ જોઈને તમે રાજ થયા?”. ત્યારે શ્રીગોપીનાથજીએ કહ્યું : “આપનો કહવડાવીને જે શ્રીઠાકોરજીની વસ્તુ (દેવદ્રવ્ય) ઊપર પોતાનું મન બગાડશે તેનો નિર્મૂળ નાશ થશે”. આ સાંભળીને શ્રીઆચાર્યજીએ કહ્યું : “અમારો માર્ગ તો આવો જ છે”.

(શ્રીગોપીનાથપ્રભુચરણ, ૮૪ વૈષ્ણવવાર્તા, દામોદરદાસ સમ્બલવાળાની વાર્તા)

(૪) ધન વિ.ની કામનાઓને પૂર્ણ કરવામાટે જે શાસ્ત્રમાં બતાવેલા શ્રવણ-કીર્તન-સેવા વગેરે કરવામાં આવે છે તેને કર્મમાર્ગીય સમજવા જોઈએ. પોતાની આજીવિકા (ભરણ-પોષણ) ચલાવવામાટે પૈસા કમાવવાના રૂપમાં જે શ્રવણ-કથા-કીર્તન-સેવા વિગેરે કરવામાં આવતાં હોય તો તેમને તો ખેતી-વાડીના ધંધાની માફક ‘લૌકિકકર્મ’ જ કહેવા જોઈએ (ધર્મ-ભક્તિ કદાપિ નહીં). (જો કોઈ અધમ માણસ) જાજરૂ જઈને પોતાના મળને ધોવા માટે ગંગાજળનો ઉપયોગ કરે તો શું તેને ગંગાસ્નાનું શાસ્ત્રોક્ત ઉચ્ચ ફળ મળી શકે? ના. પવિત્ર ગંગાનો આવો દુરુપયોગ કરવાથી તો તેને માત્ર અને માત્ર પાપ જ લાગે છે. આ જ પ્રમાણે જેઓ પૈસા કમાવવામાટે પ્રભુની સેવા-કથા કરે છે તેઓને પણ તેવી સેવ-કથાનું કંઈ પણ ફળ મળતું નથી. ઉલટાનું, આવા અધમ આચરણને કારણે તેઓ પાપનાજ ભાગીદાર બને છે.

तत्रापि अर्थार्थिभिः बिहितत्वेन कृतः चेत् तदा स तथा; वृत्त्यर्थं चेत्, कृषिवल्लौकिक एव। शौचार्थिगङ्गास्पर्शेव। न हि तस्य मलनिवृत्त्यतिरिक्तो धर्म उत्पद्यते, प्रत्युत निषिद्धाचरणात् पापमपि।

वृत्ति'अर्थात् जीविकोपार्जन के लिए किया गया भवणादि जीविकोपार्जन के लिए की गयी खेती आदि की तरह ही लौकिक ही होता है। ऐसा भवणादि शौचार्थी के द्वारा ग्रहण किये जाने वाले गङ्गाजल के समान होता है। जिस प्रकार शौचार्थी शौच के लिए गङ्गाजल का ग्रहण करता है तो उससे भी मलनिवृत्तिमात्र होती है कोई अन्य धर्म नहीं उत्पन्न होता अर्थात् मलनिवृत्तिरूप जिस फल की प्राप्ति किसी अन्य बापी-कूपतडागादि का साधारण जल ग्रहण करने से होती उसी फल की प्राप्ति गङ्गाजल का ग्रहण करने से भी होती है उसकी अपेक्षा किसी विशिष्ट फल की प्राप्ति नहीं होती,

(श्रीविठ्ठलनाथप्रभुचरણ : भक्तिहंस).

લોકાર્થીં ચેદ્ ભજેત્ કૃષ્ણં ક્લિષ્ટો ભવતિ સર્વથા ॥૧૬॥

ક્લિષ્ટોઽપિ ચેદ્ ભજેત્ કૃષ્ણં લોકો નશ્યતિ સર્વથા ॥

ભાવાર્થ : જો પુરુષ લૌકિક કામનાનુકે પ્રયોજનસૂં કદાચિત્ શ્રીકૃષ્ણની સેવા કરે તો વો સબ તરહસૂં ક્લેશ પાવે હે. ઓર ક્લેશ સહન કરતોહુ પુરુષ યદિ ભગવદ્ભજન કરે જાય તો વાકો સબ તરેહસોં અહન્તા - મમતારૂપ સંસાર દૂર હોય હે ॥૧૬॥

સિદ્ધાન્તમુક્તાવલી

આહુ: લોકાર્થીં ઇતિ. 'લોક'પદેન લૌકિક: અર્થ: ઉચ્ચતે, તદર્થીં ચેત્ કૃષ્ણં ભજેત્ તદા વ્યાપારવદ્ અર્થે સિદ્ધે, તસ્યાપિ અનર્થરૂપત્વેન, તત્કૃતભજનસ્ય ભક્તિત્વાભાવાત્, તત્કૃતં સર્વં ક્લેશરૂપમેવ. અતઃ ક્લિષ્ટો ભવતિ ઇતિ અર્થ: ન કેવલમ્ એહિક: ક્લેશ: કિન્તુ પરલોકોપિ નશ્યતિ, નિષિદ્ધાચરણાદિતિ સર્વથા ઇતિ ઉક્તમ્. યસ્ય સ્વલ્પમપિ જ્ઞાનમ્ સ ન એવં કરોતિ, સર્વથા

શ્રીમદ્વિદ્યુલેશ્વરચરિતવિનૃતિસમેતા.

ટીકા : લૌકિક અર્થની ઇચ્છા રાખિકે જો ભગવદ્ભજનમેં પ્રવૃત્ત હોય હે સો સર્વથા ક્લેશ પાવે હે. ઇતને કહુ લાભકેલિયે પૂજાદિકમેં પ્રવૃત્ત હોય સો તો 'પાંખણ્ડી' ઓર 'દેવલક' કહ્યો જાય હે.

(૫) પોતાના સેવ્ય સ્વરૂપની સેવા જાતે જ કરવી. અને ઉત્સવ વગેરે સમય અનુસાર, પોતાના જ ધન અનુસાર, વસ્ત્ર-આભૂષણ વિવિધ પ્રકારના મનોરથો કરી સામગ્રી કરવી.

(શ્રીગોકુલનાથજી-ચતુર્થશ્લોક-૨૪ વચનામૃત).

(૬) સેવામાં જરૂરી તેવા ધન-સામગ્રી-સાજ વગેરે ન હોય તો સેવા કેમ થઈ શકે! આ બધું વસાવવામાટે બીજો કોઈ ઉપાય ન હોય તો કોઈક પાસેથી ઉધાર લઈને કે કોઈક પાસેથી માંગીને કે ફંડ-ફાળો કરીને સેવા-મનોરથ કરી શકાય કે નહીં?

ઉપરોક્ત શંકાને દૂર કરવામાટે શ્રીમહાપ્રભુજી 'વિવેકધૈયાશ્રય' ગ્રન્થમાં આજ્ઞા કરે છે આવી પરિસ્થિતિ આવી પડી હોય, પછી તે પ્રભુસુખ-સેવા સમ્બન્ધી પણ કેમ ન હોય, તો પણ હૃદ ન કરવી. "ઉધાર લઈને કે કોઈ પાસેથી માંગીને પણ હું સેવા-મનોરથ કરીશ જ" આવી હૃદ ન કરવી. યથાલાભ સન્તોષ રાખીને પોતાની પાસે જે ઉપલબ્ધ હોય તેનાથી જે બની શકે તેનું જ પ્રભુસેવામાં સમર્પણ કરવું. ઉધાર કરીને કે ઠાકોરજી માટે માંગીને સેવા ન જ કરવી. કારણ કે ભગવદ્દાશ્રય રાખીને પ્રભુ જે સહજતાથી કરાવે તે કરવું આવી પુષ્ટિમાર્ગીય મર્યાદામાં રહીને પ્રભુને જે સમર્પણ કરવામાં આવે છે તેનો જ અંગીકાર પ્રભુ કરે છે એવો શ્રીમહાપ્રભુજીનો આશય છે.

(શ્રીધનશ્યામાત્મજ-શ્રીગોપીશજી 'વિવેકધૈયાશ્રય' વિવૃત્તિ શ્લોક ૪)

(૭) **અથ યદ્દક્ષાનવિષાનેન સ્વપૃથ્ઠાપિ-ઘ્રિતસ્વરૂપમજનપરિભ્રમણાન્વયત્ તત્કારણે મર્કિર્ન મવતીતિ સ્વચિતં મવતિ ।**

અહીં ભક્તિવર્ધિની ગ્રન્થમાં સેવોપયોગી સ્થળના રૂપમાં પોતાના ઘરનું વિધાન (ગૃહે સ્થિત્વા) હોવાથી, પોતાના ઘરમાં બિરાજતા ઠાકોરજીની સેવા છોડીને કોઈ બીજી જગ્યાએ (એટલે કે હવેલીઓમાં જેમ અત્યારે ભેટ-સામગ્રી આપીને નિત્ય કે મનોરથ ની ઝાંખી કરી લેવી તેને જ વૈષ્ણવો એ પુષ્ટિમાર્ગમાં પરમ ધર્મ માની લીધો છે તેમ) ભગવત્સેવા કરવાવાળાને પણ ક્યારેય ભક્તિ સિદ્ધ થઈ શકતી નથી.

(શ્રીવલ્લભાત્મજ-શ્રીબાલકૃષ્ણજી, 'ભક્તિવર્ધિની' વ્યાખ્યા શ્લોક-૨)

(૮) જ્યારે સંતદાસનું બધું ધન નાશ પામ્યું ત્યારે શ્રીઠાકુરજીની સેવાના ખર્ચની વ્યવસ્થા તેમણે (પહેલેથી જ પોતાના ઠાકોરજીમાં પોતાના જ અલગથી મૂકી રાખેલ) દેવદ્રવ્યથી કરી. અને ઠાકોરજીના દ્રવ્યમાંથી ચોવીસ ટકા લોન તરફ લઈને તેને મૂકી તરફ રાખીને તેની કોડી વેંચતા. (તેમાંથી જે નફો મળતો તે પોતાની કમાઈના પૈસાથી પોતાના ઠાકોરજીને ભોગ અલગથી ધરતા અને તે ભોગનો જ પ્રસાદ પોતે લેતા. એક દિવસ સંતદાસને આર્થિક સંકટમાં જાણીને નારાયણદાસે મદદ મોકલાવી. સંતદાસે તે ન સ્વીકારી અને નારાયણદાસે મોકલેલ માણસ સાથે તે મદદ પાછી મોકલાવી.) હવે શ્રીઠાકોરજીના દ્રવ્યમાંથી તો નારાયણદાસના માણસને ભાડું-ખર્ચ આપી ન શકાય. તેથી તેમણે પોતાની કમાણીનો ટકો તેને આપી દીધો. તેથી તે દિવસ તેઓ મોતાની કમાઈના પૈસાથી ઠાકોરજીને રાજભોગ ધરી ન શક્યા. તેથી જ તેમણે તે દિવસે પ્રસાદ પણ ન લીધો. કેમકે તેઓ પોતાની કમાઈના ટકાના લોટનો જુદો ભોગ ધરતા અને તેને જ રાજભોગ ધર્યો માનતા અને મહાપ્રસાદ પણ તેનો જ લેતા. ઠાકોરજીના દ્રવ્યથી તો રોજ ઘણી ભોગ-સામગ્રી ધરતા (પરંતુ તે તો દેવદ્રવ્યનો ભોગ હતો). નારાયણદાસના માણસને ભાડું-ખર્ચ આપવાને કારણે તે દિવસની રાજભોગની સેવા પોતાની ન માની. તેમણે નારાયણદાસને લખ્યું કે તમારી પ્રભુતાને કારણે ઠાકોરજીને હું એક દિવસ મારી કમાઈના પૈસાથી રાજભોગ ધરાવી ન શક્યો. આ પ્રકારે સન્તદાસે વિવેકધૈર્યાશ્રય જીવી દેખાડ્યા. વિવેક એ કે શ્રીગુણાંજીને હૂંડી મોકલાવી, પોતાની સેવા ન થઈ તેમ માન્યું, રાજભોગ ઠાકોરજી ન આરોગ્યા તેમ માન્યું. ધૈર્ય એ કે શ્રીઠાકુરજીના દ્રવ્યના મહાપ્રસાદનું ખાન-પાન ન કર્યું. આશ્રય એ કે મનમાં આનન્દ પામ્યા, દુઃખકલેશ ન કર્યો.

(મહાપ્રભુ શ્રીહરિરાયજી-દ્વિતીયેશ : ભાવપ્રકાશ. ૮૪ વૈષ્ણવવાર્તા-૭૬).

(૯) **લોકાર્થી**તિ શ્લોકસ્તુ સંસારિમધ્યેઽપિ યો જઘન્યાધિકારી તત્પર ઇત્યુપેક્ષિતઃ, પરં તત્રાયમર્થઃ. લાભપૂજાર્થયત્તસ્યોપધર્મત્વદેવલક્ત્વાદિસમ્પાદકત્વાત્તદ્વચતિરિક્તે- નાનિષિદ્ધપ્રકારેણ 'રેહિકાં મે ભવત્ત્વિ'ત્વનુસન્ધાય પ્રવૃત્તો **લોકાર્થી**,
શ્રીમત્પુરુષોત્તમકૃતવિવૃત્તિપ્રકાશઃ.

મહેનતાણા (ન્યોછાવર-ભેટ-પગાર-મજૂરી) તરફ ડૂબીઆ આપીને બીજા કોઈ પાસેથી સેવા કરાવવામાં આવતી હોય તો તેથી ચિત્તમાં અહંકાર વધે પણ ચિત્ત કદિ ભગવાનમાં ચોંટ નહીં. તે જ પ્રમાણે, જો ભગવત્સેવા કરવામાટે બીજા પાસેથી મહેનતાણા તરફ ડૂબીઆ લેવામાં આવે તો યજમાન વર્તી કર્મ કરનાર ગોર-મહારાજને જેમ યજ્ઞયાગનું ફળ ન મળે પણ યજમાનનેજ મળે તેમ પારકા પૈસે સેવા કરનારની ભગવત્સેવા પણ નિષ્ફળ જાય છે. દક્ષિણા આપીને યજમાન ગોર-મહારાજદ્વારા જેમ યજ્ઞયાગ કરાવે તેમ ભગવત્સેવા (હાલમાં જેમ વૈષ્ણવો ભેટ-સામગ્રી-મનોરથો નોંધાવીને ગોસ્વામિ-મહારાજોદ્વારા હવેલી-મન્દિરોમાં કરાવે છે તેમ -અનુવાદક) કરાવી લેવામાં શો વાંધો? ઉત્તર : કર્મમાર્ગમાં તેવું કરવાનું શાસ્ત્રમાં કહ્યું હોવાથી તેમ કરી શકાય છે. ભક્તિમાર્ગમાં, પરંતુ, તેવી વિધિ ઉપદેશાયેલી ન હોવાથી, આવી રીતે ધન આપીને ભગવત્સેવા કરાવવી નહીં. ભક્તિમાર્ગમાં તો ભગવદ્વક્ત પ્રકારે(પોતાના તન-મન-ધનથી પોતાના ઘરે પોતાના પરિવારજનોના સહયોગથી)જ ભગવત્સેવા કરવી જોઈએ.

(સુરતસ્થ ૩/૨ ગૃહાધિપતિ શ્રીપુરુષોત્તમજી :
 સિદ્ધાં.મુક્તા.વિવૃ.પ્રકા.૨)

(૧૦) લૌકિક કામનાઓને પૂર્ણ કરવાની ઇચ્છાથી જે ભગવત્સેવા-કથા કરે છે તે (લોકાર્થી) દ્વેષ પ્રકારે કલેશ પામે છે. તેથી, કંઈક ભેટ-સામગ્રી મળી રહે તેમાટે જે સેવા-કથા વગેરે કરે છે તે 'પાખંડી' અને 'દ્વેષલક' કહેવાય છે. તેથી સેવા-કથા કરવામાં આર્થિક વગેરે લાભ કે પદ-પ્રતિષ્ઠા ની કામના રાખ્યા સિવાય જેમાં નિષેધ નથી તેવા પ્રકારે એટલે કે "મારું લૌકિક સિદ્ધ થાય" એવી કામનાથી જે સેવા-કથા કરતો હોય તેને 'લોકાર્થી' કહેવાય છે.

(નિ.લી.ગો.શ્રીનૃસિંહલાલજી મહારાજ : સિદ્ધા.મુક્તા.ટી.શ્લો.૧૬-૧૭).

(૧૧) જે શ્રીવલ્લભકુળ છે તે પોતાના સેવ્યસ્વરૂપ ઉપર કેવો સ્નેહ રાખે છે કે એક બાજુ દ્રવ્યનો ઢગલો કરો અને એક બાજુ શ્રીઠાકોરજીને પધરાવો તો શ્રીવલ્લભકુળ એ દ્રવ્ય સામું જોશે પણ નહિ; અને શ્રીઠાકોરજીને અતિસ્નેહ કરી પધરાવી લેશે. પણ જે આ કળિનો જીવ છે તેને તો દ્રવ્ય ઘણું પ્રિય છે. માટે તે તો શ્રીઠાકોરજી સામું જોશે નહિ. અને કેવળ વૈભવ સામું જોશે અને તરત મોહ પામશે...

(ગો.શ્રીમદ્જીજી મહારાજ : ૩૨ વચનામૃતો : વચનામૃત પાંચમું).

(ખ) ભગવત્સેવા એ સંપ્રદાયની આત્મરૂપ પ્રવૃત્તિ છે. આચાર એ સેવાનો અંગ છે. સેવાની અનુકુળતાના અનુરૂપ જ આચારનું પાલન કરવું જોઈએ. આચાર-પાલનને પ્રમુખતા આપીને ભગવત્સેવાનો ત્યાગ કરવો ઉચિત નથી. ભગવત્સેવા જેમ પાણી બને કરો...ગુરુઘરમાં ન મોકલો. જો આપણે ભગવદ્દ્રવ્યને પેટમાં નાખીશું તો તે અપરાધ છે. આપણને ગ્રન્થોના અધ્યયન પ્રત્યે લોકોને આકર્ષિત કરવા જોઈએ.

(નિ.લી.ગો.શ્રીદીક્ષિતજી મહારાજ મુંબઈ-કિશનગઢ : ૨૧/૬ : 'આચાર્યોચ્છેદક ટ્રસ્ટ-પ્રથાસે પુજારીપત્રી સ્થાપના ધોર સિદ્ધાન્તહાનિ એવંધોર સ્વરૂપચ્યુતિ'લેખ પૃષ્ઠ ૭; ૨૧/ખ : 'શ્રીવલ્લભવિજ્ઞાન' અંક ૫-૬ વર્ષ ૧૯૬૫).

**Disclaimer: If anyone has any type of copyright issues in publishing the granthas in electronic format in this website, please email us at admin@pushtisahitya.org. This portal is NOT the official website of Pushti Sampraday.

[About Us](#) | [Site Map](#) | [CopyRight Policy](#) | [Contact Us](#) |